

Ἐκκλησία καὶ πολιτεία φέρουν τὴν μεγαλύτερη εὐθύνη καὶ πρέπει χωρὶς χρονοτριβὴ νὰ τὴν ἐκπληρώσουν. Σοβαρὲς δυσχέρειες, ποὺ ὀφείλονταν σὲ ἔξωτερικὲς συγκυρίες, ἀντιμετώπιζε πάντοτε ἡ Σχολή. Ὡστόσο ποτέ δὲν κινδύνευσε κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ ἐπιβίωσίν της, ὅπως σήμερον. Ἡ παράτασιν τῆς ἀνακοπῆς τῆς λειτουργίας της, ἡ ὁποία ἔχει ἤδη ἐμφανεῖς συνέπειες στὴν ζωὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μπορεῖ νὰ ἀποβεῖ μοιραία. Προτάσεις, οἱ ὁποῖες θέλουν τὴν προσωρινὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς σὲ κῶρον ἔξω τοῦ κλίματος τοῦ Πατριαρχείου, ὑποσκάπτουν τὸ μέλλον της. Ἄν διατηρήσουμε καὶ ἀποδείξουμε ἔμπρακτα τὴν φλογερὴ πίστιν μας στὸν αἰώνιον θεσμόν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἱστορικοῦ κέντρου τῆς παγκόσμιας Ἐκκλησίας καὶ στὰ ἀκατάλυτα ἱστορικά του πεπρωμένα, τότε μποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε, καὶ μάλιστα μὲ βásiμη αἰσιοδοξίαν, ὅτι δὲν θὰ ἀργήσει ἡ εὐλογημένη ἡμέρα ποὺ θὰ φωτοβολήσει καὶ πάλιν ὁ λόφος τῆς Ἐλπίδος τῆς Χάλκης καὶ θὰ ἀνατεῖλει μίαν νέα ἐποχὴ ὄχι μόνο γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν παγκόσμιαν Ἐκκλησίαν. Ἡ ὑπόθεσιν τῆς ἐπαναλειτουργίας τῆς Σχολῆς εἶναι ἱερόν ἐκκλησιαστικόν καὶ ἔθνικόν χρέος.

ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Συνήλθε στὴ Βουδαπέστη, ἀπὸ 2 ἕως 7 Σεπτεμβρίου 1993, ἡ τρίτη κατὰ σειράν Διάσκεψιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τοῦ Προγράμματος τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων (οἱ δύο προηγούμενες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στὴν πόλιν Kwatt τῆς Ἑλβετίας), συνάντησιν παράλληλην πρὸς τὴν Διάσκεψιν γιὰ τὴν Ἀσφάλειαν καὶ Συνεργασίαν στὴν Εὐρώπῃ (ΔΑΣΕ). Οἱ ἐργασίες τῆς Διασκέψεως εἶχαν διεξαχθεῖ στὸν χώρον τοῦ Θεολογικοῦ Κολλεγίου τῆς Μεταρρυθμισμένης Ἐκκλησίας τῆς Βουδαπέστης. Θεωρήθηκε μάλιστα σὰν εὐτυχὴς κατάστασιν τὸ γεγονός ὅτι ἡ τρίτη αὐτῆς συνάντησιν ἔχει γίνεσθαι κακορθωτὸν νὰ πραγματοποιηθεῖ στὴ Βουδαπέστη μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος. Στὸ Πρόγραμμα λαμβάνουν μέρος Ἐκκλησίες ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ, τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ τὸν Καναδὰ καὶ πραγματοποιεῖται μὲ πρωτοβουλίαν τῶν Μεταρρυθμισμένων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλβετίας.

Ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς συμμετεῖχαν: Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον (Μητροπολίτης Γαλλίας Ἱερεμίας, Μέγας Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Τσέτσης καὶ Πρεσβύτερος Ἰωσήφ Καλοτά), Πατριαρχεῖον Μόσχας (Ἀρχιεπίσκοπος Solnechnogorsk Σέργιος, Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Chernijenko - Οὐκρανός -, Πρεσβύτερος Charlin Vsevolod, Πρεσβύτερος Boris Ustimenko - Καύκασος -, Ἀρχιδιάκονος Βίκτωρ Didenco, καὶ Galina Gulichkina, καὶ Ναταλία Chernykh καὶ καὶ Zinaida Nosova), Πατριαρχεῖον Σερβίας (Ἐπίσκοπος Δανιήλ), Πατριαρχεῖον Ρουμανίας (κὸς Dimitru Colotelo), Ἐκκλησία τῆς Κύπρου (Ἀρχιεπίσκοπος Βασίλειος Καραγιάννης), Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (Πρεσβύτερος Στέφανος Ἀβραμίδης καὶ Καθηγητὴς Χρῆστος Βούλγαρης) καὶ Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας (Ἐπίσκοπος Ἱερεμίας).

Εἰδικώτερον θέμα τῆς παρούσης Διασκέψεως ἦταν: «**Τὰ δικαιώματα τῶν μειονοτήτων στὴ ΔΑΣΕ. - Πρόκλησιν γιὰ τίς Ἐκκλησίες**». Γενικώτερος σκοπὸς τῆς Διασκέψεως αὐτῆς τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι νὰ ἐξευρεθοῦν οἱ κατάλληλοι τρόποι, ὥστε οἱ Ἐκκλησίες νὰ ἐπιδράσουν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων τῆς ΔΑΣΕ τόσο γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ὅσο καὶ γιὰ τὰ ἄλλα προγράμματα τῆς ΔΑΣΕ, ὅπως ἡ οἰκονομία, ἡ οἰκολογία κ.λπ. Τὰ τρία γενικὰ προγράμματα τῆς ΔΑΣΕ εἶναι ἡ Ἀσφάλεια, ἡ Οἰκονομία καὶ ἡ Οἰκολογία.

Ἡ πρώτη προκαταρκτική συνεδρία τῆς Ὀλομέλειας ἀφιερώθηκε στὴν ἐνημέρωση τῶν μετεχόντων στὴ Διάσκεψη γιὰ τὰ διάφορα προγράμματα τῆς ΔΑΣΕ, καθὼς καὶ γιὰ τὸ παράλληλο πρόγραμμα τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως αὐτὸ ἐφαρμόζεται στὰ πλαίσια τῶν ἐν λόγῳ Διασκέψεων. Κατὰ τὴν ἐπίσημη ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως εἶχαν ἀπευθύνει χαιρετισμὸ, μεταξύ ἄλλων, ὁ Μεταρρυθμισμένος Ἐπίσκοπος τῆς Οὐγγρικής Ἐκκλησίας Bela Harmati, ὁ ὑπεύθυνος ὀργανωτῆς τῆς Διασκέψεως ἐκ μέρους τῆς Διασκέψεως Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ Πρόεδρος τῆς Ὀμοσπονδίας Μεταρρυθμισμένων Ἐκκλησιῶν Ἑλβετίας καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Θεολογικοῦ Κολλεγίου. Ἡ ἐπίσημη ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν εἶχε ἐπιστεγασθεῖ μὲ εἰδικὴ Ἀκολουθία. Ἄλλωστε, ὅλες οἱ ἡμερήσιες ἐργασίες τῆς Διασκέψεως ἀρχίζαν μὲ Ἀκολουθία καὶ Βιβλικὴ μελέτη καὶ ὀλοκληρώνονταν μὲ σύντομη Ἀκολουθία, κάθε φορά ἀπὸ μία διαφορετικὴ χριστιανικὴ ὁμολογία.

Ὁ Πρόεδρος κος Nils Eliasson, Διευθυντῆς τῆς Γραμματείας τῆς ΔΑΣΕ στὴν Πράγα, ἀνέπτυξε στὴν Ὀλομέλεια τὸ θέμα: «Ἡ ἀνθρώπινη διάσταση τῆς ΔΑΣΕ». Ὁ ὀμιλητῆς ἐξέτασε τὸ θέμα του σὲ τέσσερις παραγράφους: (1) Ὑποστήριξε ὅτι στὰ θέματα τῆς ΔΑΣΕ περιλαμβάνονται ποικίλες προοπτικὲς μὲ ἀνθρώπινη διάσταση. (2) Ἡ ΔΑΣΕ ζητᾷ ἀπὸ τίς Κυβερνήσεις, οἱ ὁποῖες ἔχουν ὑπογράψει τίς διάφορες συμβάσεις τίς σχετικὲς πρὸς τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ὅπως καὶ τίς λοιπὲς συμβάσεις, νὰ τίς ἐφαρμόζουν. (3) Ζητεῖται ἐπίσης ἀπὸ τίς Κυβερνήσεις νὰ ἀπαντοῦν ἱκανοποιητικὰ προκειμένου περὶ τῶν διαφορῶν προγραμμάτων τῆς ΔΑΣΕ. (4) Τὰ κυβερνητικὰ πρόσωπα (Ὑπουργοί, Βουλευτὲς κ.λπ.) ἀποτελοῦν μέρος τοῦ συνόλου καὶ δὲν ἐξαιροῦνται τῶν ὑποχρεώσεων ἐναντι τῶν ἀποφάσεων τῆς ΔΑΣΕ.

Τὸ κείμενο τῆς Συμβάσεως τοῦ Ἑλσιγκίου (1992) περιλαμβάνει ὀλόκληρο κεφάλαιο σχετικὸ μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ δικαιώματα τῶν μειονοτήτων, θέμα τῆς παρούσης Διασκέψεως, ὁ κ. Nils Eliasson εἶπε ὅτι στὴ Διάσκεψη Κορυφῆς τῶν Παρισίων (1990) δὲν εἶχε γίνῃ διεξοδικὴ συζήτηση λόγω ἐλλείψεως χρόνου, ἀλλὰ ἀπλῆ ψηφοφορία ἐπὶ τοῦ κειμένου τῆς ὑπογραφείσης συμβάσεως.

Μὲ τὰ προγράμματά της ἡ ΔΑΣΕ σκοπεύει στὴν ἐπιτυχία τοῦ στόχου, ὥστε νὰ ὑπάρξει ἀμοιβαῖος σεβασμὸς μεταξύ μειονοτήτων καὶ πλειονοτήτων. Διερωτᾶται ἐν τούτοις κατὰ πόσο ἡ πληροφόρηση διὰ μέσου τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως εἶναι ἀντικειμενικὴ καὶ σωστὴ γιὰ τίς μειονότητες, ἐφ' ὅσον γιὰ πολιτικούς καὶ ὀικονομικούς λόγους ἐξαρτῶνται καὶ ἐλέγχονται ἀπὸ τίς πλειοψηφοῦσες κατὰ κανόνα Κυβερνήσεις καὶ ἀκολουθοῦν τὴν κυβερνητικὴ γραμμὴ καὶ πολιτικὴ.

Ἐν τούτοις, μὲ τὸ πρόγραμμά της αὐτὸ, ἡ ΔΑΣΕ μπόρεσε νὰ εἰσέλθει στὴ ζωὴ τῶν διαφορῶν χωρῶν πού συνδέονται τόσο μὲ τὴν ἴδια, ὅσο καὶ μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα (ΕΟΚ). Ἡ ΔΑΣΕ ἔχει ὀργανώσει ἀποστολὲς σὲ ὅλες τίς χώρες πού συνδέονται μὲ τὴν ΕΟΚ γιὰ νὰ ἐξερευνηθοῦν ἐὰν καὶ κατὰ πόσο ὑπάρχει καταπάτηση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων.

Ἐχει λάβει ἐπίσης μέτρα γιὰ τὴν κατάσταση στὴν πρῶνη Γιουγκοσλαβία μὲ τὴ δημιουργία εἰδικοῦ δικαστηρίου γιὰ τὰ πρόσωπα πού παραβιάζουν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ γιὰ τὰ ἐγκλήματα πολέμου. Εἰδικὸ ἐνδιαφέρον ἔχει ἐπιδείξει ἐπίσης ἡ ΔΑΣΕ καὶ γιὰ τὴν καταπάτηση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων στὴν Κύπρο, ὅπως καὶ σὲ ἄλλες χώρες. Κατὰ τὸν ὀμιλητῆ, ὁ διορισμὸς τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστῆ γιὰ τὰ δικαιώματα τῶν μειονοτήτων πρέπει ἐπίσης νὰ ἐνταχθεῖ στὴν ἀνθρώπινη διάσταση τῶν προγραμμάτων τῆς ΔΑΣΕ.

Ἐπόμενη ὀμιλήτρια ἦταν ἡ κα Elizabeth Winship, ὑπεύθυνη τῶν σχέσεων τῶν μὴ Κυβερνητικῶν Ὀργανισμῶν μὲ τὴ ΔΑΣΕ μὲ ἔδρα τὴ Βαρσοβία. Τὸ Γραφεῖο τῆς ΔΑΣΕ στὴ Βαρσοβία ἰδρύθηκε μὲ σκοπὸ τὴν παρακολούθηση τῶν ἐκλογῶν καὶ τὴν ἐκδημοκρατικοποίηση τῆς χώρας. Στὴ συνέχεια, ὅμως, ὁ ρόλος τοῦ Γραφείου αὐτοῦ διευρύνθηκε καὶ ἔτσι σήμερα ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀνθρώπινη διάσταση τῆς ΔΑΣΕ καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Κυρίως, γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς του αὐτῆς ὀργανώνει Σεμινάρια γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα. Ἐπὶ πλέον ἀσχολεῖται μὲ τὸ πρόβλημα τῶν Σκοπίων, μὲ τὴν Ἑσθονία καὶ μὲ τὰ Συντάγματα γενικώτερα τῶν χωρῶν, ἂν καὶ κατὰ πόσο ἀνταποκρίνονται πρὸς τίς συμβάσεις τῆς ΔΑΣΕ γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὰ δικαιώματα τῶν μειονοτήτων. Ὡς χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀναφέρθηκε αὐτὸ τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ὅπου οἱ ὑπεύθυνοι συνταγματολόγοι δὲν διαθέτουν ἐμπειρία γιὰ τὴ συμπερίληψη τῶν ἄρθρων τῶν σχετικῶν μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ καταφεύγουν στὰ ὑπεύθυνα ὀργανα τῆς ΔΑΣΕ γιὰ νὰ τὰ συμβουλευθοῦν.

Ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Οὐτρέχτης κ. Arie Bloed ἀνέπτυξε ἐνώπιον τῆς Ὀλομέλειας τὸ θέμα: «Ἡ ΔΑΣΕ καὶ ἡ προστασία τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων». Τὸ πρόβλημα τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων εἶχε ἀπασχολήσει τὴ ΔΑΣΕ ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματά της, ὅμως μετὰ τὴν πτώση τοῦ κομμουνιστικοῦ συστήματος ἔχει λάβει τίς πραγματικὲς του διαστάσεις. Δὲν συζητεῖται πλέον μόνον τὸ ζήτημα τῶν δικαιωμάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσφάλειας τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων.

Ὁ ὀμιλητῆς ὑπογράμμισε, ὅτι (α) δὲν μπορεῖ νὰ ὀρίσει κανεὶς τὸ ποῖος ἀνήκει σὲ ἐθνικὲς μειονότητες, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι καθαρὰ ἐκλογή τοῦ καθενός, (β) γιὰ τὴν προσέγγιση τοῦ προβλήματος τῶν μειονοτήτων ὑπάρχουν δύο τρόποι, ἀτομικὸς ἢ ὀμαδικός, καὶ (γ) δὲν ὑπάρχει ἀποδεκτὸς ὀρισμὸς τῆς ἐθνικῆς μειονότητας. Γίνεται μὲν λόγος γιὰ τίς ἐθνικὲς μειονότητες, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἔχει ἀποδεκτὸ κοινὸ ὀρισμὸ. Ἄν καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ ὀρισθεῖ ἡ ἐθνικὴ μειονότητα, ἐν τούτοις ἀναγνωρίζεται ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει.

Γιὰ τὴν προστασία τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων, ἡ ΔΑΣΕ δημιούργησε τὸ γραφεῖο τῆς «Ὑπάτης Ἀρμοστείας». Σκοπὸς της εἶναι ἡ ad hoc ἐπιθεώρηση γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεων τῆς ΔΑΣΕ. Ποῖοι, ὅμως, τρόποι χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν προστασία τῶν

δικαιωμάτων και την ασφάλεια των μειονοτήτων; Η Υπάτη Αρμοστεία της ΔΑΣΕ έχει αρκετή ελαστικότητα ως προς τους τρόπους προστασίας και εφαρμογής των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, σύμφωνα με την εντολή της ΔΑΣΕ. Δημιουργείται, εν τούτοις, πρόβλημα, τότε υπάρχει καταστρατήγηση των δικαιωμάτων μιας μειονότητας, πρόβλημα για το οποίο δεν υπάρχει όμοφωνία. Η ΔΑΣΕ για την επιβολή της υποχρεώσεως εφαρμογής των συμβάσεων της δεν διαθέτει ούτε νομική ισχύ ούτε στρατιωτική δύναμη, αλλά μόνο πολιτική. Κατά την άποψη, όμως, του όμιλητή, η ΔΑΣΕ πρέπει να παραμείνει μία πολιτική δύναμη χωρίς νομική κατοχύρωση, διαφορετικά, με την παροχή νομικού έπικαλύμματος, θα άπολέσει τόσο την ελαστικότητα, όσο και την πολιτική και ήθικη ισχύ της έναντι των συμβεβλημένων χωρών.

Η Υπάτη Αρμοστεία μπορεί αυτεπάγγελτα να αναμειχθεί κατ' ευθείαν σ' ένα πρόβλημα της περιοχής της επιρροής της, ή μπορεί να χρησιμοποιήσει άλλα όργανα της ΔΑΣΕ για το σκοπό αυτό. Ο καλύτερος και πλέον αποτελεσματικός τρόπος είναι να εργασθεί παράσκηνακά, χωρίς να δημοσιεύει δηλώσεις και σχέδια για την εργασία και τους τρόπους δράσεώς της. Αυτό που θα επιδιώξει να επιτύχει δεν είναι η τελική λύση ενός προβλήματος, αλλά η εξεύρεση μεθόδου λύσεώς του.

Εν τούτοις, μία κυβέρνηση επιφυλάσσει στον εαυτό της το δικαίωμα να πεί στην Υπάτη Αρμοστεία, ότι δεν επιθυμεί την ανάμειξή της, γιατί η εμφανιζόμενη ως «εθνική μειονότητα» δεν είναι παρά τρομοκρατικό κίνημα. Παρά την έλλειψη κοινώς αποδεκτού όρισμού της εθνικής μειονότητας, ένα στοιχείο γίνεται αποδεκτό, ότι τα μέλη μιας εθνικής μειονότητας έχουν την εθνικότητα και είναι πολίτες της χώρας στην οποία διαμένουν.

Ο έπομένος όμιλητής, κ. Jan Niessen, Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής Εκκλησιών για τους Μετανάστες, ανέπτυξε το θέμα: «**Δικαιώματα των μειονοτήτων στη ΔΑΣΕ και στο Συμβούλιο της Εύρωπης**». Στην Εύρωπη, είπε, ακολουθήθηκαν δύο μέθοδοι για την προστασία των δικαιωμάτων, είτε με μονομερείς, είτε με διμερείς ενέργειες. Το δικαίωμα της ανεξαρτησίας επιφυλάχθηκε στις τριτοκοσμικές χώρες, όπου υπήρχε αποικιοκρατία. Έτσι, επιδίωξη είναι (α) η αναγνώριση της ανάγκης της προστασίας των δικαιωμάτων των μειονοτήτων διεθνώς και (β) η αναγνώριση των Δημοκρατιών. Στη Δύση, οι μειονότητες σχηματίσθηκαν μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Σήμερα, στην Ανατολική Ευρώπη, κατά τη διεθνή διπλωματία, οι Ρώσοι π.χ. δεν αποτελούν εθνικές μειονότητες, αλλά είναι μετανάστες.

1. Το Συμβούλιο της Εύρωπης ιδρύθηκε το έτος 1949 και έχει λάβει σημαντικές αποφάσεις για τους μετανάστες, τους απάτριδες, τους ξένους και το δικαίωμα της απελάσεως, τα παιδιά, τις γυναίκες και τους ανάπηρους. Έξ άλλου, η ΔΑΣΕ έχει την πολιτική και την ήθικη δυνατότητα να μεταβληθεί σε γέφυρα μεταξύ της Ανατολικής και της Δυτικής Εύρωπης, εξ αιτίας της συνεχιζόμενης διακρίσεως μεταξύ

Ανατολής και Δύσεως. Όπως προσφυώς έχει λεχθεί, έχουμε καταρρίψει μόνον το σιδηρούν, αλλά έχουμε ανεγείρει αργυρούν παραπέτασμα.

Σήμερα, όμως, το Συμβούλιο της Εύρωπης, ή Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η ΔΑΣΕ συμπλέκονται και αλληλοσυμπληρούνται στην αναζήτηση τρόπων εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γιατί τα μέλη τους είναι σχεδόν οι ίδιες χώρες. Οι Εκκλησίες, κατά τον όμιλητή, έχουν ένα σοβαρό σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν σ' αυτό το σημείο, με την πνευματική διάσταση θεωρήσεως των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την αξία που προσδίδεται στο ανθρώπινο πρόσωπο.

2. Στη συνέχεια, ο όμιλητής αναφέρθηκε στους μηχανισμούς έλεγχου εφαρμογής των Ευρωπαϊκών συμβάσεων, τονίζοντας ότι η ΕΟΚ διαθέτει μόνον πολιτική ισχύ, στερείται όμως οποιασδήποτε νομικής ή στρατιωτικής ισχύος.

3. Για το μέλλον των δύο οργανισμών, της ΔΑΣΕ και του Συμβουλίου της Εύρωπης, ο όμιλητής τόνισε αφ' ενός μόνον την αναγκαιότητα του ρόλου τους για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μειονοτήτων και της υποχρεώσεως των νέων κρατών να εφαρμόζουν τις διεθνείς συμβάσεις, αφ' ετέρου δέ την αυξανόμενη ανάγκη της υπάρξεως ενός οργανισμού έλεγχου της εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Όλομέλεια, στην πρώτη αυτή φάση, μελέτησε το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων σύμφωνα με το πνεύμα των γενικών αρχών, όπως αυτές ορίζονται από την πλειοψηφία και διά μέσου των οργάνων της ΔΑΣΕ. Στη συνέχεια, εκπρόσωποι των μειονοτήτων των Κούρδων, των Αθιγγάνων και των Ιθαγενών Ινδιάνων της Αμερικής ανέπτυξαν από δικής τους πλευράς πώς αντιμετωπίζουν και κυρίως πώς βιώνουν την παραβίαση των δικαιωμάτων τους, ως μειονοτήτων, εκ μέρους της πλειονότητας.

(α) Κούρδοι της Τουρκίας. Ο εκπρόσωπος των Κούρδων της Τουρκίας είπε ότι ο αριθμός των Κούρδων δεν είναι δυνατό να καθορισθεί με ακρίβεια, επειδή δεν υπάρχουν επίσημες απογραφές του Κουρδικού πληθυσμού. Οι Τουρκικές αρχές δεν αναγνωρίζουν την επίσημη ύπαρξη της μειονότητας των Κούρδων στην Τουρκία. Υπολογίζεται, όμως, ότι ο αριθμός τους κυμαίνεται μεταξύ δέκα και δεκαπέντε εκατομμυρίων. Οι Κούρδοι της Τουρκίας δεν έχουν το δικαίωμα της πολιτικής εκφράσεως διά μέσου ενός πολιτικού κόμματος, αλλά ούτε και ως μειονότητα αναγνωρίζονται. Για το λόγο αυτό, η παρουσία τους στην Τουρκία ως μειονότητας θεωρείται παράνομη. Στην Τουρκία εφαρμόζονται συστηματικά βασανιστήρια εις βάρος των Κούρδων. Ο Κούρδος εκπρόσωπος αναφέρθηκε στη συνέχεια στις έχθροπραξίες μεταξύ Κούρδων ανταρτών και Τουρκικών στρατευμάτων.

Όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, είπε ότι έπρεπε το λιγώτερο να επιτραπεί στους Κούρδους να όμιλούν την Κουρδική γλώσσα. Στην Τουρκία υπάρχουν και χριστιανικές μειονότητες, όπως οι Αρμένιοι, οι Έλληνες κ.ά. Όμως, η Τουρκία, για όλες αυτές τις μειονότητες,

προσπαθεί νά αποφύγει τις υποχρεώσεις της απέναντι στις διεθνείς συμβάσεις για τὰ ανθρώπινα δικαιώματα, ὅπως αὐτές τῆς ΔΑΣΕ καί τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης.

Οἱ Ἐκκλησίες, κατέληξε ὁ Κοῦρδος ἐκπρόσωπος, μποροῦν νά διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ἀσκώντας πιέσεις στις Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν τους, ὥστε αὐτές μέ τή σειρά τους νά πείσουν τήν Τουρκία νά σεβασθεῖ τις διεθνείς συμβάσεις. Ἀπό τή συνεχή ἀναφορά του σέ ὁμοσπονδιακό σύστημα, φαίνεται ὅτι ἡ πολιτική λύση πού καλλιεργεῖται καί προτείνεται ἀπό μέρος τῶν Κούρδων εἶναι μία Ὅμοσπονδία στήν Τουρκία μεταξύ Τούρκων καί Κούρδων.

(β) Ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικῆς. Στή συνέχεια ἔλαβε τό λόγο ἐκπρόσωπος τόν αὐτοχθόνων Ἰνδιάνων τῆς Ἀμερικῆς. Τό ὄνομα Ἰνδιάνος, εἶπε, εἶναι συνδεδεμένο μέ ἕνα λαό. Σύμφωνα μέ τις ἀμερικανικές στατιστικές, ὑπάρχουν δύο ἑκατομμύρια Ἀμερικανοί Ἰνδιάνοι. Τό βασικό πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζουν εἶναι πρόβλημα παιδείας γιά τήν ἐπιβίωσή τους ὡς λαοῦ. Ἄλλα προβλήματα εἶναι τό τῆς υγείας, τῆς ἀνεργίας καί τοῦ φυλετισμοῦ εἰς βάρος τῶν Ἰνδιάνων. Αὐτό γίνεται ἀμέσως ἀντιληπτό ἐνεκα τῆς ἀντιμετωπίσεώς τους ἀπό τήν ἀστυνομία ἢ καί στις φυλακές. Σέ πόλεις, π.χ., ὅπου μόνο τό 5% τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι Ἰνδιάνοι, στις φυλακές ἀνέρχονται στό 60%. Οἱ Ἐκκλησίες στήν Ἀμερική παλαιότερα εἶχαν διαδραματίσει ρόλο, ὥστε νά ἀπορροφηθοῦν οἱ μειονότητες. Τώρα, ὁμως, συνεργάζονται γιά τή διάσωση καί διατήρηση τῶν μειονοτήτων καί καταβάλλουν προσπάθειες, ὥστε νά ψηφισθεῖ νόμος περί τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

(γ) Τέλος, ἔλαβε τό λόγο ὁ ἐκπρόσωπος τῶν Ἀθιγγάνων τῆς Ρουμανίας. Ἀθίγγανοι, εἶπε, εἶναι τό ὄνομα πού τοὺς εἶχε δοθεῖ στή βυζαντινὴ αὐτοκρατορία. Ἀντίθετα, κατά τήν περίοδο τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ταυτίζονταν μέ τοὺς Αἰγυπτίους. Πολλοί, εἶπε, τοὺς θεωροῦν ὡς νομαδικό λαό. Ἐν τούτοις, δέν ἔδωσε καθαρὴ εἰκόνα περί τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας τῶν Ἀθιγγάνων. Στή Ρουμανία κυρίως, ἀλλά καί ἀλλοῦ, ἦσαν δούλοι. Μεγάλο μέρος τῶν Ἀθιγγάνων ζεῖ μέσα σέ συνθήκες πτωχείας. Στή Ρουμανία δέν ἐπιτρέπεται ἡ χρήση τῆς γλώσσας τους. Καταβάλλεται ἐν τούτοις προσπάθεια ἀναγνώρισεως τῆς ἐθνικῆς τους ταυτότητας διὰ μέσου τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν. Στήν Εὐρώπη οἱ Ἀθίγγανοι ἀριθμοῦν περί τά ὀκτώ ἕως δέκα ἑκατομμύρια. Θρησκευτικά εἶναι Ρωμαιοκαθολικοί, Προτεστάντες, Ὀρθόδοξοι ἢ καί Μουσουλμάνοι καί γενικά ὀμιλοῦν τή γλώσσα τῆς χώρας, στήν ὁποία ζοῦν. Ὁ ἴδιος ὁ ἐκπρόσωπος εἶναι Ὀρθόδοξος, κοινωνιολόγος τό ἐπάγγελμα.

Μετά τήν ἐνημέρωση τῆς Ὀλομέλειας γύρω ἀπό τόν ἐπί τοῦ παρόντος προβληματισμό γιά τὰ ανθρώπινα δικαιώματα καί τὰ δικαιώματα τῶν μειονοτήτων στή ΔΑΣΕ καί τοὺς ἄλλους Εὐρωπαϊκούς ὀργανισμούς, ἄρχισαν οἱ ἐργασίες τῶν Ὁμάδων. Οἱ Ὁμάδες ἐργασίας κλήθηκαν νά μελετήσουν δύο βασικά θέματα: 1. Τό ρόλο καί τις δραστηριότητες τῶν Ἐκκλησιῶν ἀναφορικά μέ τις μειονότητες καί 2.

Ποῖες εἶναι οἱ προτεραιότητες τῶν Ἐκκλησιῶν. Τά δύο αὐτά ζητήματα ἀποτελοῦν ἄλλωστε καί τὰ θέματα τῶν τελικῶν κειμένων τῆς Διασκέψεως.

Τό σύστημα ἐργασίας συνίσταται στό νά γίνει εὐρεία συζήτηση ὅλων τῶν πτυχῶν στις Ὁμάδες ἐργασίας καί στή συνέχεια οἱ γραμματεῖς μαζί μέ τή Συντακτικὴ ὁμάδα νά ἐπεξεργασθοῦν τὰ τελικά κείμενα βάσει τῶν συζητήσεων τόσο στήν Ὀλομέλεια, ὅσο καί στις Ὁμάδες.

Κατά τή διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῶν Ὁμάδων συζητήθηκε πρῶτα ὁ ρόλος καί οἱ ἀναγκαῖες δραστηριότητες τῶν Ἐκκλησιῶν ἀναφορικά μέ τις μειονότητες. Συζητήθηκε τό πρόβλημα τοῦ ὀρισμοῦ μιᾶς ἐθνικῆς μειονότητας καί πῶς μποροῦν νά προστατευθοῦν π.χ. οἱ ὀρθόδοξοι μειονότητες τῆς διασποράς. Κυρίως ὁμως στις Ὁμάδες, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν εἶχαν τήν εὐκαιρία νά ἐκθέσουν τὰ προβλήματα, πού ἀπασχολοῦν τήν Ἐκκλησία ἢ καί τή χώρα τους. Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου εἶχε τήν εὐκαιρία νά ἐκθέσει ἐν ἐκτάσει τό πρόβλημα τῆς Κύπρου καί νά τόνισι τήν κατάφορη παραβίαση τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἐκ μέρους τῆς μειονότητας καί σέ βάρος τῆς πλειονότητας ὑπό τήν παρουσία τῶν κατοχικῶν στρατευμάτων τῆς Τουρκίας. Πρὸς κατοχύρωση παρουσιάσθηκαν καί στοιχεῖα τῆς μετατροπῆς Ἐκκλησιῶν σέ τουρκικά Τεμένη, ἢ τῆς καταστροφῆς τῶν Ναῶν καί ἄλλων ἱερῶν χώρων. Ἔθεσε δέ τό ἐρώτημα, ποῖα μέτρα ἔχει λάβει τόσο ἡ ΔΑΣΕ, ὅσο καί τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης ἐναντίον τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία δέν σέβεται τήν ὑπογραφή της γιά τις Εὐρωπαϊκῆς συμβάσεις καί, ἐνῶ καταπατεῖ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα στήν Κύπρο, καθῶς καί τῶν μειονοτήτων στήν Τουρκία, ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ νά παραμένει μέλος τῶν Ὁργανισμῶν αὐτῶν. Ἐγινε, ὡς ἐκ τούτου, ἔκκληση πρὸς τις Ἐκκλησίες νά ἐργασθοῦν, ὥστε νά σταματήσῃ ἡ καταστροφή τῆς πνευματικῆς καί χριστιανικῆς κληρονομίας στήν κατεχόμενη Κύπρο.

Συζητήθηκαν ἐπίσης καί ἄλλα σοβαρά θέματα, ὅπως τό τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν καί τῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, ἡ κατάσταση στήν πρῶην Γιουγκοσλαβία, τό πρόβλημα τῆς Οὐνίας κ.ά. Συζητήθηκε σέ εὐρεία ἔκταση ὁ «κίνδυνος», ὅπως ὀνομάσθηκε, ὥστε οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης νά μεταβληθοῦν σέ ὑπηρετές τῆς νέας μορφῆς ἐθνικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀναπτύσσεται στις χώρες αὐτές. Οἱ δυτικοὶ ἐκπρόσωποι, ἔχοντας ὡς δεδομένο τήν κατάσταση τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας στις δικές τους χώρες, πρότειναν τόν παντελῆ διαχωρισμό τῆς Ἐκκλησίας τόσο ἀπό τό Κράτος, ὅσο καί ἀπό τό Ἔθνος. Μέ παρέμβασή του, ὁμως, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου τόνισε, ὅτι πρέπει πρῶτα νά κατανοήσουμε τήν ἱστορία τῶν ὀρθόδοξων λαῶν καί τοῦ ρόλου τῶν Ἐκκλησιῶν γιά τή διατήρηση καί τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἀλλά καί τοῦ Ἔθνους. Σήμερα, κατά κοινὴ ὀμολογία, οἱ Ἐκκλησίες στις χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης παραμένουν ὡς ἡ μόνη ἀξιόπιστη πνευματικὴ δύναμη καί παρουσία στις κοινωνίες αὐτές. Ἐπομένως, δίκαια οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν στρέφονται πρὸς τήν Ἐκκλησία, ὡς τήν πνευματικὴ τροφὴ, ἀλλά καί ὡς καταφύγιο γιά τή

σωτηρία του Έθνους από τις εξωτερικές επιβουλές.

Η λύση δεν μπορεί να είναι ο διχασμός Εκκλησίας και Έθνους, που θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από όσα θα λύσει, αλλά να σταματήσει ή εξωθεν παρέμβαση υπό το πρόσχημα της Ιεραποστολής και της άσκησης σκληρού προσηλυτισμού εις βάρος των Ορθοδόξων είτε του Βατικανού διά της Ουνίας, είτε από τις προτεσταντικές παραφυάδες και αίρέσεις.

Άλλωστε, ο Χριστιανισμός ενσαρκώνεται και γίνεται ορατός μέσα στον κόσμο χρησιμοποιώντας τα θετικά στοιχεία ενός Έθνους, όπως η γλώσσα, η μουσική, η αρχιτεκτονική κ.λ.π. Η κοινή πίστη στον Τριαδικό Θεό και η κοινή θεολογική και λειτουργική παράδοση των Ορθοδόξων Εκκλησιών είναι τα στοιχεία, με τα οποία υπερβαίνεται το Έθνος και η τοπική Εκκλησία ανήκει στην καθολική. Αυτό που πρέπει να αποφευχθεί είναι ο εθνικισμός και ο φυλετισμός, ο οποίος είναι προσπάθεια όρισμού του έαυτού μας σε αντίθεση προς τον άλλο, αλλά όχι ο ύγιης όρος του Έθνους. Η Ορθόδοξη Εκκλησία πρώτη έχει καταδικάσει τον φυλετισμό ήδη από τον προηγούμενο αιώνα.

Συζητήθηκε επίσης κατά πόσο οι Εκκλησίες θα έχουν περισσότερη αποτελεσματικότητα, αν ασχοληθούν με τις θρησκευτικές και όχι με τις εθνικές μειονότητες. Αλλά με παρέμβασή μας και πάλιν τονίσθηκε, ότι δεν πρέπει να γίνεται αυτός ο διαχωρισμός μεταξύ θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων, γιατί στις πλείστες περιπτώσεις οι θρησκευτικές μειονότητες είναι συγχρόνως και εθνικές, όπως είναι οι χριστιανικές μειονότητες, οι οποίες ζούν στις μουσουλμανικές χώρες.

Μετά την πρώτη φάση των εργασιών σε πλαίσια Ομάδων, συνήλθε και πάλιν η Ολομέλεια για να εξετάσει το θέμα των προτεραιοτήτων του προγράμματος των Εκκλησιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Δύο όμιλητές αναφέρθηκαν στο ζήτημα αυτό, ο κ. Paul Wilson και ο κ. Peter Miller. Ο κ. Paul Wilson αναφέρθηκε στο ιστορικό του προγράμματος των Εκκλησιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η πρώτη κινητοποίηση των Εκκλησιών περιοριζόταν στη συνάντηση προσώπων από διάφορες χώρες. Αυτό οδήγησε στην πρωτοβουλία των δύο πρώτων συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν στην πόλη Kwatt της Ελβετίας. Η πρώτη συνάντηση αναφερόταν στα ανθρώπινα δικαιώματα σε επίπεδο προσωπικών επαφών. Έγινε επίσης λόγος για τους πρόσφυγες και για το πολιτικό άσυλο, επειδή ήσαν προβλήματα που απασχολούσαν την τότε εποχή. Συζητήθηκαν ακόμα τότε και τα δικαιώματα των παιδιών και των γυναικών. Όμως, από την τότε συνάντηση της Kwatt μέχρι σήμερα, παρατηρείται αλλαγή της προβληματικής. Αλλά προβλήματα έχουν περιέλθει στην επικαιρότητα εξ αιτίας των αλλαγών στις Ανατολικές χώρες, όπως αυτό των μειονοτήτων. Στη θεματολογία της ΔΑΣΕ τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν διαχωρίζονται από τα άλλα προβλήματα.

Όσον αφορά την αξιολόγηση της εργασίας του παρελθόντος και τον

προγραμματισμό του μέλλοντος, πρέπει να ερευνήσουμε τους τρόπους και τις δυνατότητες εφαρμογής των συμβάσεων. Τώρα βρισκόμαστε σε μία νέα κατάσταση πραγμάτων και θα πρέπει να διερευνηθεί ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος των Εκκλησιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά ακόμα για τα προβλήματα της οικονομίας και του περιβάλλοντος. Η αποτελεσματικότητα της δραστηριοποίησης των Εκκλησιών είναι βέβαιη αν διαμορφωθούν κατά τον καλύτερο τρόπο οι μεταξύ τους σχέσεις. Η Θρησκεία και ο Έθνισμός είναι επίσης σημαντικοί παράγοντες, που θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψη κατά τον προγραμματισμό.

Οι προτεραιότητες καθορίζονται και εξαρτώνται σε συσχετισμό με τις κυβερνητικές επιλογές και τις διεθνείς συμβάσεις για τα συζητούμενα θέματα. Όμως, μεταξύ των Εκκλησιών και της ΔΑΣΕ υφίσταται η διαφορά κατανοήσεως του όρου της μειονότητας. Η ΔΑΣΕ δίδει πολύ στενό όρισμό της μειονότητας και η προσπάθεια που καταβάλλεται από τις Εκκλησίες είναι να πεισθεί να διευρύνει τον όρισμό αυτό.

Αλλά προβλήματα, τα οποία απασχολούν τη διεθνή κοινότητα και πρέπει, κατά την άποψη του όμιλητή, να αποτελέσουν προτεραιότητες της δραστηριοποίησης των Εκκλησιών στο χώρο αυτό, είναι το της θανατικής ποινής τόσο σε περίοδο πολέμου, όσο και σε περίοδο ειρήνης. Τα παιδιά και η γυναίκα επίσης είναι από τα προβλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα. Τα παιδιά πρέπει να προστατευθούν από το φαινόμενο του εξαφανισμού, της βίας, του φαινομένου της αγοράς οργάνων από παιδιά χωρών της Λατινικής Αμερικής κ.λ.π. Ο ρόλος των Εκκλησιών έγκειται στο πώς μπορούν οι προτάσεις αυτές να συγκεκριμενοποιηθούν. Ο Χριστιανισμός διαθέτει τη διδασκαλία του σεβασμού του ανθρώπινου προσώπου, που μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τη δημιουργία μιας κοινωνίας αποδεκτής από όλους.

Ο δεύτερος όμιλητής κ. Peter Miller αναφέρθηκε ειδικότερα στο πρόβλημα της οικονομίας και της οικολογίας και του συμβιβασμού τους τόσο με τα ανθρώπινα δικαιώματα, όσο και με τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Η ανθρώπινη διάσταση της ΔΑΣΕ, είπε, δεν περιορίζεται μόνο στα ανθρώπινα δικαιώματα. Σάν Χριστιανοί και σάν Εκκλησίες πρέπει να επιδείξουμε ενδιαφέρον για την οικονομία και την οικολογία. Τα δύο αυτά ζητήματα έχουν ήθικες διαστάσεις και πρέπει να μᾶς απασχολήσουν.

Στη συνέχεια, ο όμιλητής αναφέρθηκε με συντομία στο ιστορικό των κυριότερων συναντήσεων κορυφής της ΔΑΣΕ (Έλσιγκίου, 1975. Βελιγραδίου, 1977-78. Μαδρίτης, 1980-83. Βιέννης, 1986 - 89. Παρισίων, 1990. Έλσιγκίου, 1992) και ακόλουθως μίλησε:

(α) Για το δικαίωμα της φύσεως, όπως τό αποκάλυψε, σε συσχετισμό με την οικονομική ανάπτυξη. Η αντιμετώπιση του προβλήματος της οικολογίας από τις συναντήσεις της ΔΑΣΕ συσχετιζόταν πάντοτε με οικονομικές προεκτάσεις. Υπάρχει πολιτική βούληση για την εισαγωγή

τῆς οἰκολογίας στὸν προβληματισμὸ τῆς ΔΑΣΕ.

(β) Γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὴ σχέση τους μὲ τὴν οἰκονομία καὶ οἰκολογία, τονίζοντας ὅτι οἱ Ἐκκλησίες ὀφείλουν νὰ ἐπιδείξουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό. Σήμερα τὸ βασικὸ πρόβλημα ἀνθρώπινων διαστάσεων εἶναι ὁ σεβασμὸς τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας· ὅμως ἡ περίοδος εἶναι περίοδος τῆς «οἰκονομίας τῆς ἀγορᾶς» (market economy). Τὸ πρόγραμμα «Δικαιοσύνη, Εἰρήνη καὶ Ἀκεραιότητα τῆς Δημιουργίας», τὸ ὁποῖο προωθεῖται τόσο ἀπὸ τὴ Διάσκεψη Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (ΚΕΚ), ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν (ΠΣΕ), σέ συνεργασία ἀκόμα καὶ μὲ τὴ Διάσκεψη τῶν Συνόδων τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Εὐρώπης, συνδέεται ἀπόλυτα μὲ τὸ ὑπὸ ἐξέταση πρόβλημα. Ἡ κατοχὴ περιουσίας, κτημάτων καὶ τῆς ἀναπτύξεώς τους εἶναι ἐξ ἴσου σημαντικὸ πρόβλημα στὶς διεθνεῖς συμβάσεις, ὅπως αὐτὸ π.χ. τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν. Σημειώνουμε ὅτι στὸν εὐρωπαϊκὸ καὶ ἀμερικανικὸ χῶρο παρατηρεῖται μεγάλη εὐαισθησία ὡς πρὸς τὰ ζητήματα αὐτά. Naί μὲν ἡ ΔΑΣΕ συνηστᾶ ἴσως τὸ πλέον σημαντικὸ καὶ σωστὸ ὄργανο γιὰ τὴν προώθηση τῶν θεμάτων αὐτῶν, ἐν τούτοις καὶ οἱ τοπικὲς κυβερνήσεις καὶ ἄλλα σώματα δύνανται νὰ διαδραματίσουν σημαντικὸ ρόλο.

(γ) Μεταξὺ τῶν προτεραιοτήτων τοῦ Προγράμματος τῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν τόσο ἡ οἰκονομία, ὅσο καὶ ἡ οἰκολογία καὶ οἱ Ἐκκλησίες νὰ συνεργασθοῦν μὲ τὴ ΔΑΣΕ ὥστε νὰ δοθεῖ ἀνθρώπινη διάσταση στὰ θέματα αὐτά, γιατί οἱ Ἐκκλησίες διαθέτουν τίς ἀπαραίτητες ἠθικὲς κατευθύνσεις.

Καὶ πάλιν, ὁ γενικότερος αὐτὸς προβληματισμὸς συζητήθηκε διεξοδικώτερα στὶς Ὁμάδες ἐργασίας. Ὁ προβληματισμὸς τῶν Ὁμάδων εἶχε ἐπικεντρωθεῖ στὰ ἐρωτήματα: Ποῖες ἦσαν οἱ μέχρι τώρα προτεραιότητες τῶν Ἐκκλησιῶν; Ἀντανακλοῦν οἱ προτεραιότητες αὐτὲς τὴν πραγματικὴ κατάσταση τῶν ἀναγκῶν τῶν χωρῶν ἐπιρροῆς τῆς ΔΑΣΕ; Ὑπάρχουν προβλήματα σχετικὰ μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, γιὰ τὰ ὁποῖα, μὲ τὸ κοινὸ πρόγραμμα τῶν Διεθνῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων, οἱ Ἐκκλησίες μποροῦν νὰ βοηθήσουν, εἴτε στὶς δικὲς τους χῶρες εἴτε ἀπὸ κοινοῦ ἐντὸς τῆς διαδικασίας τῆς ΔΑΣΕ; Χρειάζεται ἀναβάθμιση ὁ κατάλογος προτεραιοτήτων τοῦ προγράμματος τῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα; Μήπως στὶς προτεραιότητες πρέπει νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ αὐτὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ περιβάλλοντος, καὶ ποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἡ τοποθέτηση τοῦ Προγράμματος τῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα (ΠΕΑΔ) στὸν τομέα τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ περιβάλλοντος;

Μία γενικὴ εἰκόνα τῶν συζητήσεων γύρω ἀπὸ τὸν προβληματισμὸ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς οἰκολογίας θὰ μᾶς εἰσαγάγει στὴν κατανόηση τοῦ προβληματισμοῦ τόσο τῆς ΔΑΣΕ καὶ τῶν ἄλλων πολιτικῶν ὀργανισμῶν, ὅσο καὶ τοῦ προβληματισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀφ' ἐνός ἡ τεχνολογικὴ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ἀποβαίνει εἰς βᾶρος τοῦ

περιβάλλοντος, ἀφ' ἐτέρου δὲ παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο τῆς περαιτέρω πτωχεύσεως τῶν πτωχῶν καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος τῶν πλουσιωτέρων. Τὸ σύγχρονο κοινωνικὸ σύστημα ὀδηγεῖ στὴν αὐξηση τοῦ φαινομένου τῆς πτώχειας στὶς δυτικὲς μεγαλουπόλεις, καθὼς καὶ τῆς ἀνεργίας. Πῶς, λοιπόν, συμβιβάζεται ἡ βιομηχανικὴ καὶ γενικώτερα ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη χωρὶς τὴν καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν ἀλλαγὴ τῶν κοινωνικῶν δομῶν, ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν τὰ ἀνωτέρω ἀρνητικὰ κοινωνικὰ φαινόμενα;

Δὲν εἶναι βέβαιο ὅτι οἱ Ἐκκλησίες ἔχουν πραγματικὰ τὴ δυνατότητα νὰ παρέμβουν δυναμικὰ ὥστε νὰ θεραπεύσουν τὸ οἰκονομικὸ σύστημα καὶ τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα. Τὸ ἰδανικὸ, βέβαια, εἶναι ἡ ἐξεύρεση καὶ ὑπόδειξη στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο ἐνός ἄλλου τρόπου τοῦ «εὔ εἶναι» καὶ ὄχι αὐτοῦ τῆς συνεχοῦς παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, διότι καὶ ἡ κατοχὴ πολλῶν ἀγαθῶν δὲν σημαίνει ὅτι προσφέρει τὴν εὐτυχία στὸν ἄνθρωπο. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ξετασθεῖ ἡ σχέση οἰκονομίας καὶ ἠθικῆς, ὥστε οἱ οἰκονομικοὶ παράγοντες νὰ σκέπτονται καὶ νὰ δροῦν μὲ κριτήρια ἠθικῆς καὶ ὄχι μόνο τοῦ κέρδους. Οἱ Ἐκκλησίες ὀφείλουν νὰ εἶναι παροῦσες καὶ νὰ βοηθήσουν τὸν ἄνθρωπο στὶς δύσκολες καταστάσεις, ὅπως τῆς πτώχειας, τῆς ἀνεργίας κ.λ.π. Νὰ δείξουν τὴ συμπαράστασή τους ὑλικά ἀλλὰ καὶ ἠθικά γιὰ νὰ ὑπογραμμίσουν τίς ἀνθρώπινες ἀξίες.

Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πνεύματος ἔγιναν διάφορες προτάσεις ὡς πρὸς τὸ ποῖες μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ εἶναι οἱ προτεραιότητες τοῦ Προγράμματος τῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὰ Ἀνθρώπινα Δικαιώματα. Βάσει τῶν προτάσεων τῶν Ὁμάδων Ἐργασίας, ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ εἶχε ἐπεξεργασθεῖ τὰ τελικὰ κείμενα.

Πρὶν, ὅμως, παρουσιασθοῦν στὴν Ὁλομέλεια τὰ τελικὰ κείμενα πρὸς συζήτηση, ἔγινε ἐνημέρωση τῶν ἐκπροσώπων, ἀφ' ἐνός μὲν γιὰ τοὺς μὴ Κυβερνητικοὺς Ὄργανισμοὺς (Non Governmental Organizations) σέ σχέση μὲ τὴ ΔΑΣΕ, ἀφ' ἐτέρου δὲ γιὰ τοὺς ἐκπροσώπους (Monitors) τῶν Ἐκκλησιῶν στὴ συνάντηση τῆς ΔΑΣΕ, σύμφωνα καὶ μὲ τὴν ἐμπειρία τῆς Διασκέψεως τοῦ Ἑλσιγκίου τὸ 1992 καὶ τὸ ρόλο πού εἶχαν διαδραματίσει.

Κάθε μὴ Κυβερνητικὸς Ὄργανισμὸς, ὡσὰκι διαπιστώνει παραβίαση τῶν ἀνθρώπινων δικαιωμάτων, μπορεῖ νὰ ἔρχεται σέ ἀμεση ἐπαφὴ μὲ τὰ διάφορα ὄργανα τῆς ΔΑΣΕ καὶ νὰ καταγγέλλει τὸ γεγονός. Πρέπει, ὅμως, τὰ στοιχεῖα πού προσάγονται νὰ εἶναι ἀξιόπιστα, διότι ἡ ΔΑΣΕ διαθέτει τὰ μέσα ἐλέγχου τῆς ἀξιοπιστίας τῶν στοιχείων. Ἡ Ἐκκλησία, κατὰ κάποιον τρόπο, μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς μὴ Κυβερνητικὸς Ὄργανισμὸς. Ἐάν θέλει νὰ διαδραματίσει κάποιον ρόλο, πρέπει νὰ ἐπιδράσει στὴν κυβέρνηση τῆς χώρας πολὺ πρὶν ἀπὸ ὀποιαδήποτε συνάντηση τῆς ΔΑΣΕ, πρὶν εἶναι ἀργά. Αὐτὸ προϋποθέτει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία διαθέτει τὸ μηχανισμό παρακολούθησεως τῶν δραστηριοτήτων τῆς ΔΑΣΕ. Ὁ χρόνος μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἐλάχιστο τρεῖς ἐβδομάδες μέχρι καὶ δύο μῆνες πρὶν.

Είναι ενδιαφέρον για τις Εκκλησίες, γιατί: (α) όλες οι χώρες είναι πολιτικά ισότιμες στη ΔΑΣΕ, (β) μπορούμε να διαπιστώσουμε τι είναι δυνατό και τι είναι αδύνατο να επιτευχθεί διά μέσου της ΔΑΣΕ, (γ) ή ΔΑΣΕ εργάζεται με βάση αξίες ανθρώπινες, πολιτιστικές κ.λπ., όπως φαίνεται και από τα κείμενά της, (δ) μπορούν οι Εκκλησίες να μιλήσουν στις κυβερνήσεις με βάση τις συμφωνίες που έχουν υπογράψει στα πλαίσια της ΔΑΣΕ.

Για τη συμμετοχή σε μία συνάντηση της ΔΑΣΕ, (α) Πρέπει η κάθε Εκκλησία να συνεργασθεί με την Κυβέρνηση αρκετά πριν από τη συνάντηση, δύο μήνες πριν το λιγώτερο. Για την πληροφόρηση των Εκκλησιών θα σταλεί επιστολή εκ μέρους του Προγράμματος των Εκκλησιών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στην οποία θα υπογραμμίζονται οι προτεραιότητες. Θα πρέπει, όμως, στις συναντήσεις αυτές να είμαστε πειστικοί για να ακουσθούμε. (β) Τα κείμενα της παρούσας συναντήσεως των Εκκλησιών και η συνοδευτική επιστολή θα αποβούν χρήσιμα τόσο για την Εκκλησία, όσο και για την κυβερνητική προετοιμασία για τις διασκέψεις της ΔΑΣΕ. (γ) Στην αρχή της οποιασδήποτε Διασκέψεως της ΔΑΣΕ πρέπει να ανακαλύπτουμε τους ενδεδειγμένους Monitors (Εκπροσώπους του Προγράμματος των Εκκλησιών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα), για να δυναθούμε να προωθήσουμε τις θέσεις μας. Είναι αναγκαίο εν τούτοις να γίνεται προεργασία πριν από οποιαδήποτε συνάντηση. Έστω και αν οι Εκκλησίες δεν έχουν τη δυνατότητα να επιδράσουν άμεσα, ή να εκπροσωπηθούν στη ΔΑΣΕ, μπορούν να επιδράσουν διά της λαϊκής πίεσεως, διότι είναι γνωστό πόσο υπολογίζουν οι πολιτικοί τη λαϊκή έτυμγορία. (δ) Κατά τη διάρκεια της Διασκέψεως πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες σχέσεις με το Monitor και να υπάρχει πειθαρχία. Πρέπει επίσης να υπάρχει στρατηγική δράσεως και να μη παρατηρείται αμφιταλάντευση στις θέσεις μας. (ε) Είναι τέλος χρήσιμο οι Εκκλησιαστικές αντιπροσωπείες να εμφανίζονται ως οικογένειες για να έχουν έτσι τη δυνατότητα επαφής και με αντιπροσωπείες Κυβερνήσεων άλλων χωρών.

Ο Monitor είναι εκπρόσωπος και πρέπει να είναι έτοιμος ανά πάσα στιγμή να λάβει τό λόγο. Τό πρόβλημα είναι πως οι Εκκλησίες θα κατορθώσουν να επιδράσουν στη ΔΑΣΕ. Οι προτεραιότητες που θέτουμε αποτελούν ήδη την ημερήσια διάταξη. Χρειάζεται, όμως, πάντοτε η κατάλληλη προετοιμασία. Άλλοι εμφανίζονται περισσότερο και άλλοι λιγώτερο προετοιμασμένοι. Ο Monitor εκπροσωπεί, πείθει, ακούει. Αυτό που αναμένουμε από τους Monitors είναι να προωθήσουν τό θέμα, τό οποίο τους έχει ανατεθεί και να γράψουν την Έκθεση. Με την Έκθεση μπορούμε να μοιρασθούμε τις εμπειρίες, να αξιολογήσουμε τά συμπεράσματα και να αποβεί χρήσιμη και για τους επόμενους Monitors. Η αξιοπιστία στο Monitor είναι πάρα πολύ σημαντική. Αν χάσει την αξιοπιστία του, τότε χάνει την υπόθεση, για την οποία αγωνίζεται. Για τό λόγο αυτό, ό χρυσοϋς κανόνας είναι να εκθέτει πράγματα αξιοπίστα

και για τά όποια είναι απόλυτα βέβαιος.

Στό τελικό στάδιο των εργασιών της Διασκέψεως είχαν παρουσιασθεί τά τελικά κείμενα προς συζήτηση και αποδοχή τους. Τό πρώτο αναφέρεται στό ρόλο των Εκκλησιών αναφορικά με τά δικαιώματα των μειονοτήτων και τό δεύτερο στις προτεραιότητες του Προγράμματος των Εκκλησιών για τά Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΠΕΑΔ).

Τό πρώτο κείμενο διακρίνεται σε τρεις ενότητες: 1. Ζητήματα των μειονοτήτων στην περιοχή έπιρροής της ΔΑΣΕ, 2. Ο ρόλος των Εκκλησιών και 3. Συστάσεις σχετικές, αφ' ενός μόν προς τη διαδικασία της ΔΑΣΕ, αφ' ετέρου δέ προς τις Εκκλησίες.

Τό δεύτερο κείμενο, μετά από τις γενικές παρατηρήσεις, εξειδικεύει τις προτεραιότητες των Εκκλησιών για τά ανθρώπινα δικαιώματα και καταλήγει στα γενικά συμπεράσματα. Κατά τη συζήτηση της τελικής μορφής του κειμένου αυτού, ό εκπρόσωπος της Εκκλησίας της Κύπρου είχε κάνει την παρέμβαση, τονίζοντας, ότι, έφ' όσον τό πρόβλημα της Κύπρου είναι παράδειγμα πασιφανούς καταπατήσεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκ μέρους της Τουρκίας, και έφ' όσον είχε γίνει εύρεια συζήτηση στις Ομάδες εργασίας, έπρεπε να αναφερθεί στό τελικό κείμενο. Η πρόταση έγινε μόν δεκτή, όμως και άλλοι εκπρόσωποι Εκκλησιών ή Μειονοτήτων ζήτησαν να αναφερθούν και οι δικές τους περιπτώσεις. Έτσι, ή παράγραφος 7, στην όποια αναφέρεται ή Κύπρος, διαμορφώθηκε ως εξής:

«Τό Πρόγραμμα των Εκκλησιών για τά Ανθρώπινα Δικαιώματα θα συνεργασθεί με τις προτεινόμενες από τη Διάσκεψη Ευρωπαϊκών Εκκλησιών αποστολές, αποτελούμενες από μικρές διεθνείς και διομολογιακές ομάδες για να πραγματοποιήσουν επισκέψεις στις περιοχές όπου παρατηρούνται συγκρούσεις, με σκοπό να καλλιεργήσουν την ιδέα του διαλόγου και της συμφιλίωσης. Οι αποστολές αυτές οφείλουν να συνεργασθούν με τις ομάδες για τά ανθρώπινα δικαιώματα, οι όποιες εργάζονται επί τόπου, ανεξάρτητα από τό θρησκευτικό τους προσανατολισμό. Οι αποστολές αυτές δέν πρέπει να αποσταλούν παρά μετά από συνεννόηση με τις τοπικές Εκκλησίες. Έντός του πλαισίου αυτού, ή Διάσκεψη έλαβε υπ' όψη της τις συγκρούσεις στην Ίρλανδία, Τουρκία, Κύπρο, Μολδαβία, Ουκρανία, Άλβανία, στις περιοχές του Κόσσοβο, στη Βοϊβοτίνα, Ρουμανία και περιοχή του Καυκάσου».

Σημείωση: Στό τελικό κείμενο ζητήθηκε, όπως ή παράθεση των ονομάτων των χωρών γίνει κατά αλφαβητική σειρά για να μη δοθεί ή εντύπωση της προτεραιότητας του ενός προβλήματος έναντι του άλλου.

Γενικές παρατηρήσεις:

1. Η αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Κύπρου υπέβαλε τό ίδιο αίτημα, της αποστολής διερευνητικής Έπιτροπής για τη διαπίστωση της καταστροφής των θρησκευτικών και έθνικων μνημείων στό

κατεχόμενο τμήμα τής Κύπρου, προς τή Γενική Συνέλευση τής Διασκέψεως Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία εἶχε συνέλθει τό Σεπτέμβριο παρελθόντος ἔτους 1992 στήν Πράγα καί τό αἴτημα εἶχε γίνει εὐμενῶς ἀποδεκτό. Παραμένει, ὡς ἐκ τούτου, ἡ κατάλληλη ἀξιολόγηση καί χρήση τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν γιά τήν προώθηση τῶν θεμάτων πού ἀφοροῦν τήν Ἐκκλησία τής Κύπρου.

2. Ὁ θεολογικός προβληματισμός τῶν Ἐκκλησιῶν τής Εὐρώπης, τής Βορείου Ἀμερικῆς καί τοῦ Καναδά ἐπηρεάζεται ἄμεσα ἀπό τόν κοινωνικό καί πολιτικό προβληματισμό. Πράγματι, αὐτό εἶναι φανερό καί ἀπό τή θεματολογία καί τόν θεολογικό προβληματισμό τόσο τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ὅσο καί τής Διασκέψεως Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (Ἀνθρώπινα Δικαιώματα, Οἰκολογία καί Περιβάλλον, Οἰκονομία, Μειονότητες κ.λ.π.). Αὐτό βέβαια δέν πρέπει νά κριθεῖ ὡς ἀρνητικό στοιχεῖο, διότι μέ τόν τρόπο αὐτό οἱ Ἐκκλησίες ἔχουν τήν εὐκαιρία νά δώσουν τή μαρτυρία τους στό σύγχρονο ἄνθρωπο. Ὅμως, παρατηρεῖται τό φαινόμενο μερίδα τῶν ἐκπροσώπων τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν νά μή θέλουν πλέον νά μιλήσουν τήν παραδεδομένη θεολογική γλώσσα, διότι δέν τήν κατανοοῦν πλέον.

3. Ὑπάρχει μία ἀπό ὄλους παραδεκτή σωστή καί καλά προετοιμασμένη ὀργάνωση τῶν συναντήσεων. Ὅλα λειτουργοῦν σύμφωνα μέ τόν προγραμματισμό καί στά πλαίσια αὐτά βέβαια ἔχει τή δυνατότητα ὁ κάθε ἐκπρόσωπος Ἐκκλησίας νά ἀναπτύξει τίς δικές του ἀπόψεις. Πράγματι, παρατηρεῖται μία λεπτή εὐαισθησία καί σεβασμός στήν τοποθέτηση ἑνός ἐκπροσώπου, πράγμα τό ὁποῖο μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ ἐπιμελῶς ἀπό μέρος μας.

4. Ὅσον ἀφορᾷ τήν κατάσταση τής Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στήν Οὐγγαρία, παρατηρεῖται κατ' ἀρχήν μία αἰσθητή παρουσία τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Οἱ Ἕλληνες ἀποτελοῦσαν ἄλλοτε τήν ἐμπορική δύναμη τής χώρας, ὅπως συνέβαινε καί στίς ἄλλες Βαλκανικές χώρες. Ὅμως ἐκκλησιαστικά παρατηρεῖται μία ἀνωμαλία, διότι κατά τή διάρκεια τής διακυβέρνησης τής χώρας ἀπό τούς κομμουνιστές ἕνας Οὐγγρος κληρικός ἀπέσπασε σχεδόν ὅλες τίς ἐνορίες πού ἀνήκαν στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ὑπό τό Μητροπολίτη Αὐστρίας καί τίς ὑπήγαγε ὑπό τή δικαιοδοσία τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Οἱ καλύτεροι ἑλληνικοί ναοί στίς καλύτερες περιοχές τής Βουδαπέστης καί γενικά τής Οὐγγαρίας ἔχουν περιέλθει στήν κυριότητα τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Φαίνεται ὅτι τό πρόβλημα συζητήθηκε κατά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στή Μόσχα, ὅμως δέν ἔγιναν γνωστά τά ἀποτελέσματα. Γίνεται προσπάθεια τής ἐκ νέου ἀναδιαρθρώσεως τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνοριῶν ὑπό τό Μητροπολίτη Αὐστρίας καί Ἐξαρχο Οὐγγαρίας κ. Μιχαήλ, γιατί πολλοί Ἕλληνες τής Οὐγγαρίας δυσανασχετοῦν ἐξ αἰτίας τής καταστάσεως αὐτῆς.

5. Οἱ Οὐγγροι ἐπιδεικνύουν ἰδιαίτερο ζήλο γιά τήν ἀνάπτυξη τής χώρας τους μετά τήν ἐξοδό τους ἀπό τό κομμουνιστικό καθεστῶς.

Φαίνεται δέ νά τό ἐπιτυχάνουν κατά μεγάλο βαθμό. Εἶναι ἐν τούτοις ἀνησυχητικό, γιατί καί αὐτοί, ὅπως καί οἱ ὑπόλοιποι λαοί τῶν χωρῶν τής Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἀναπτύσσουν ἕνα ἐπικίνδυνο ἐθνικισμό εἰς βάρος τῶν γειτονικῶν τους λαῶν, κυρίως τῶν Ρουμάνων, ὅπου, κατά τίς δικές τους ἐκτιμήσεις, κατοικοῦν περίπου δύο ἑκατομμύρια Οὐγγροι. Ἐθνικό τους ὄνειρο εἶναι ἡ προσάρτηση τῶν περιοχῶν αὐτῶν στήν Οὐγγαρία. Ἔτσι, ὁ ἐθνικισμός τους καί τό μίσος ἐναντίον τῶν Ρουμάνων γίνεται σέ τελευταία ἀνάλυση καί μίσος κατά τῶν Ὁρθοδόξων, ὡσάκις προέρχονται ἀπό ἐκκλησιαστικούς κύκλους. Ἐγινε αὐτό ἀντιληπτό ἀπό τήν ἀνοικτή ἐπίθεση τῶν Οὐγγρων ἐναντίον τῶν Ὁρθοδόξων Ρουμάνων ἐκπροσώπων. Ἀκόμα καί σέ πολιτιστική ἐκδήλωση πρὸς τιμῆ τῶν συνέδρων εἶχαν ἐπιλεγεί χοροί καί τραγούδια μόνον ἀπό τήν περιοχή τής Ρουμανίας, ὅπου κατοικεῖ ἡ Οὐγγρική μειονότητα.

Ἀρχιμανδρίτης
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ
Δρ Θεολογίας.